

FOLK OG LAND

Nr. 18 - 4. årg.

Lørdag 14. Mai 1955

Løssalg 50 øre

Hvem var det som drog Norge inn i krigsulykken?

Av forhenværende sendemann Einar Maseng

Vi gjengir nedenfor, med sendemann Einar Masengs spesielle tillatelse, en artikkel han hadde i «Nationen» den 26. april d. å. Han nevner innledningsvis to innlegg av sendemann Erik Colban i Morgenbladet, hvor Colban prosederte på at det var Adolf Hitlers makttrang — og alene den — som førte til okkupasjonen av Norge og Danmark. England hadde ingen som helst skyld. Når det tilsynelatende har sett slik ut, har det ingen ting å bety, England var, hevder han, innstilt på å respektere de to lands nøytralitet. Colban skrev bl. a.:

«Overfallet den 9. april var en selvstendig tysk angrepshandling. Tyskland har det hele og fulle ansvar for den og deler ikke skylden med noen andre. Det var Hitler selv som hadde fremkalt den situasjon han stod i. Det var hans plan om å underkaste seg Frankrike og erobre land i Øst-Europa, som drev ham til alle overfall på andre land, deriblant også Danmark og Norge.»

Etter sendemann Masengs artikkel i «Nationen» kom Colban tilbake med en bastant påstand om at det reiste skyldspørsmål bygger på Adolf Hitlers «Mein Kampf» som Hitler skrev mens han satt fengslet i 1923-25. Mer «up to date» hadde han altså ikke ansett det nødvendig å være når han — i 1955 skulle gi seg av med å belære en

Einar Maseng er f. 3. juni 1880 i Oslo. Off. 1904. Mil. høgsk. 1907. I armestyrelsen 1909. Avskjed som off. 1917. Gen.-konsul i Chile 1922, i Hamburg 1925, deleg. ved Folkeforb. Genf 1934, sendemann i Moskva fra 1939. Avskjed i nåde 1945. Har slått seg ned i Vallentuna, Sverige. Etter krigen er Maseng blitt en høyt skattet forfatter av politisk opplysningslitteratur. Han ga i 1951 ut «Det kløvde

Stortingsmann prof. Erling Petersen maner til ettertanke

17 mai

Våre store diktere taler til oss

Vi vil oss et land som er mitt og ditt, og dette vårt land heter Norge. Og har vi ikke det land ennå, så skal vi vinne det, jeg og du!

Sivle.

Tungorne talar, songar-ne svalar ber våre voner. Og linda um land, mann skal med kvinna gulltråden tvinna — alle til Noreg gjev hjarta og land.

Oddmund Vik.

So lang ei tid, so lang ein strid, og enno stend me midt deri!

Men utan seg, den norske gut

vil halda striden ut!

Garborg.

Fremtidens land! Tårer som fældes ved det som er slett,

Terminliste

STEVNER OG MØTER M. M. SOM ER PLANLAGT

- 14. mai Dårskap i Oslo, stort skirenn på Ola Narr, med snø fra Finse.
- 14.—21. mai Billy Graham holder møter i Wembley Stadion i London.
- 14.—30. mai Int. Industriutstilling i Paris. 12 500 firmaer fra 46 land deltar, deriblant Norge.
- 15. mai Postfolkene venter statens svar på sine lønnskrav om 900 kr. i tillegg, regnet fra 1. januar.
- 15. mai von Bretano tiltrer som vesttysk utenriksminister.
- 16.-18. mai Kvinner fra Arbeiderpartiet har landskfr. i Oslo.
- 16. mai Svenskekongen reiser til London og prins Bertil fung. et par uker som svensk regent.
- 16. mai Kjempeslagsmål i San Francisco, gjeldende VM i tungvekt, mellom Rocky Marciano og den engelske utfordrer Cockell.
- 16. mai Storpolitisk debatt i det danske folketing til avslutning på sesjonen. Beregnet å vare i to dager.
- 17. mai Vannfontene avdukes på Stortorvet i Oslo.
- 17. mai Direktør Kjellberg åpner en 1905-utstilling på Norsk Folkemuseum, Bygdøy.
- 18. mai Den finske kirke feirer 800 års jubileum i Abo. Fra Norge deltar biskop Johannes Smemo.
- 19. mai Dagen for Folkeedruskap (Skien har tatt 22. mai).
- 20. mai Kirken i Bodø innvies som domkirke.
- Los Angelos: Gunnar Nilsen møter på nytt sin bitre motstander fra vinterens innendørsstevner på Østkysten: Santee.
- 22. mai Pålitelighetsløp for moped holder i Oslo.

I en rask vurdering av situasjonen «10 år etter», inntatt i flere aviser, regner prof. Erling Petersen med at de mange og store karsstykker fra okkupasjonsårene, hjulpet av jubileumstemningen nå i mai, vil bli pusset opp og presentert i forbedret utgave. La gå, dette kan være til styrke både for vår personlige og vår nasjonale selvfølelse!

Professoren er bare ikke til sinns å la skrythalsene slippe helt gratis.

Skulle vi ikke, spør han, ha grunn til, i vårt innerste inne, å aktivisere en mental «revisor» som kunne holde kontroll med fargeleggingen når

OKKUPASJONSTIDS-MINNENE

må trekkes frem. Vi er kanskje ikke alle riktig så storartet som våre historier og beretninger gjerne vil gi inntrykk av.

Heime
og ute

land, deriblant også Danmark og Norge.»

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014
Etter sendemann Masengs artikkel i «Nationen» kom Colban tilbake med en bastant påstand om at det reiste skyldspørsmål bygget på Adolf Hitlers «Mein Kampf» som Hitler skrev mens han satt fengslet i 1923-25. Mer «up to date» hadde han altså ikke ansett det nødvendig å være når han — i 1955 skulle gi seg av med å belære en norsk leserkrets om hva som førte til okkupasjonen av Norge. Til gjengjeld går minister Einar Maseng så meget mer direkte på saken, — slik hans artikkel her vil vise.

Erik Colban, som i 1940 var sendemann i London, har i Morgenbladet for 6. og 9. april 1955 hevdet at overfallet den 9. april 1940 var en selvstendig tysk angrepshandling som Tyskland har det hele og fulle ansvar for. — Halvdan Koht som ved mange leiligheter, og også utførlig, har redegjort for sitt syn har undertiden sagt omtrent det samme som nå Colban undertiden, at begge krigførende ville angripe Norge.

Da jeg i 1940 var sendemann i Moskva og derunder, i februar 1940, var i Oslo for konferanse med regjeringen, torde det kanskje være meg tillatt å nevne litt om mine erfaringer.

Vinteren 1940 fulgte Moskva, som da ennå hadde intim kontakt med begge de krigførende og gode opplysninger hos dem, med spent oppmerksomhet deres hensikter og planer med den skandinaviske halvøy. I februar kunne en hos russerne merke en økende nervøsitet for tiltak fra vest. Ikke så at de ventet å se engelskmennene og franskmennene på den finske fronten. De viste vel at vestmaktene ikke hadde styrker å avse herfor. Men de fryktet for at Vesten med sin overlegne flåte kunne skaffe seg fotfeste i Norge og kanskje fra dette føre operasjoner gjennom Beltene mot Østersjøen, hvor Vesten så mange ganger hadde vist seg farlig for Russland.

Russerne var vel bekjent med den strategiske metoden som de engelske militærforfattere har betegnet som Englands «historiske» strategi overfor landmaktene. Ved hjelp av landstigningsoperasjoner ute i motstandernes

Einar Maseng er f. 3. juni 1880 i Oslo. Off. 1904. Mil. høgsk. 1907. I armestyrelsen 1909. Avskjed som off. 1917. Gen-konsul i Chile 1922, i Hamburg 1925, deleg. ved Folkeforb. Genf 1934, sendemann i Moskva fra 1939. Avskjed i nåde 1945. Har slått seg ned i Vallentuna, Sverige. Etter krigen er Maseng blitt en høyt skattet forfatter av politisk opplysningslitteratur. Han ga i 1951 ut «Det kløvde Norden» og i 1953 «1905 og 1940. En leksjon i maktpolitikk», begge på Johan Grundt Brundt Tanums forlag.

flanker og tvinge dem til å spre sine stridskrefter. For å forsterke virkningen av disse operasjoner på «de ytre linjer» hadde sjømakten pleiet å trekke her liggende kyststater inn på sin side og derved legge hånden på deres råvarekilder (det gjaldt nå malmen på nordflanken og oljen på sørflanken).

Det var kjent at England i den første verdenskrigen hadde villet støte fram over nordisk område mot Tysklands nordflanke. Foretagendet, som var blitt forberedt langt på vei, var blitt oppgitt alene fordi det på andre krigsteatre (sørflanken) hendte uforutsette begivenheter som la beslag på for store vest-krefter.

Mellomkrigsperiodens britiske lære, at mot høyt utviklede industristater var blokaden det avgjørende våpen, var heller ikke unngått russerne.

12. februar 1940 skrev jeg til Utenriksdepartementet at vi måtte regne med at vestmaktene ville gå til en aktivere krigsførsel. «Men at Tyskland er sikkert klar til å møte alle slike tiltak, og faren for de mindre land ligger deri at Tyskland kan være fristet til å komme slike tiltak i forkjøpet.»

Jeg fant det så viktig å få redegjort for de norske myndigheter for de farer, som fra Moskvas synspunkt sett, truet Norge, at jeg ba om å få reise hjem en tur. Dette ble innvilget, og 24. februar 1940 hadde jeg en samtale med Koht.

Denne, som ellers alltid tok imot meg med vennlighet, var denne gangen tydelig lite fornøyd med mitt besøk. Jeg anfører av mine notater: «Jeg spurte Koht — etter at vi hadde talt sammen en tid — om jeg skulle

søke Kongen. Med det elendommeligg avvisende kast han undertiden gjorde med hodet, svarte han: Det er ikke noe å snakke med ham etter. Da jeg deretter sa at jeg hadde tenkt å søke generalstabssjefen, svarte han først uvillig, og da jeg så spurte bent fram, sa han at han ikke ønsket det.»

Min betoning av forsvarsnødvendigheten berørte ham usympatisk.

Da det var skikk og bruk at våre sendemenn under besøk i Oslo framstilte seg for statsoverhodet, og da dette måtte være særlig nærliggende for en som under brennende verdenskrig og vinterkrig i Finnland representerte Norge i Russland, måtte det virke påfallende at jeg ikke gjorde det. I september 1939 hadde Kongen med interesse påhørt min muntlige rapport. Da jeg selvsagt var avskåret fra å meddele årsaken, var forholdet egnet til å sette også meg i et skjevt lys — Jeg måtte innskrenke meg til å levere utenriksministeren et memorandum datert 23. februar 1940.

Av min samtale med Nygaardsvold 26. februar 1940 anfører jeg etter mine notater: «Jeg framholdt at Norge måtte gjøre det samme som Sveits, Belgia, Nederland og andre land hadde gjort, nemlig å innkalle de forsvarsstyrker vi kunne sette opp. Det som nå truet var inngrep fra vestmaktens side. Hvis vi så klart ifra at de kunne ikke bruke vårt land for sin krigføring med mindre de kjempet oss ned, så ville de vike tilbake herfor. — Alt måtte gjøres for å hindre en landgang, hvilken var den fare som nå hang over oss. Dertil svarte Nygaardsvold med resig-

Forts. side 4

So lang ei tid, so lang ein strid,
og enno stend me midt deri!
Men utan sut, on norske gut
vil halda striden ut!
Garborg.

Fremtidens land! Tårer
som fældes ved det som
er slett,
blodsved i kampen for
høyere rett,
salver den vilje som seirer
tilslutt.
Bjørnson.

Me gjev det beste som me eig,
med hugen varm og viljen seig.
Me gjev oss sjølv til meginjord
for Norig, for vår eigi mor.
Eskeland.

All æra nå liggja i ærlegt strev
og beda i sannings tempel,
og den som av Gud fekk sitt adelsbrev,
han treng ikkje kongens stempel.
Vinje.

19 mai

Kristi Himmelfartsdag 1955

Hver og en av oss er nåden gitt etter det mål hvormed Kristi gave tilmåles. Derfor sier Skriften: Han for opp i det høye og bortførte fanger, han gav menneskene gaver.

Av den hellige epistel som står skrevet i Paulus brev til efeserne, kp. 4.

Av bekken drikker han på veien, derfor løfter han høyt sitt hode.

Av Salmenes bok 110.

17. mai
17. mai
18. mai
19. mai
20. mai

22. mai
22. mai
22. mai
22. mai

23. mai
24. mai
25. mai
26. mai
26. mai
27. mai

27. mai
27. mai
28. mai
28. mai

28. mai
29. mai
30. mai

JUNI

1. juni Lagmannsrett i Oslo (Amanda Brun-saken).
2. juni Jussi Bjørling synger duett med Elizabeth Schwartzkopf på Jordal.
2. juni Jarlsberg: Fylkesutstilling for storfe, svin og fjørfe.
2. juni Nordisk Bygningsdag i Helsinki. Boligråd m. fl. fra Oslo deltar.
4. juni Int. filatelistutst. åpner i Oslo.
4. juni Int. hundeutst. Festningspl. Oslo. Gunnar Nilsen deltar.
5. juni Finale i fotballserien.
5. juni Sangens og musikkens dag.
5. juni Billy Graham til Paris.
5. juni Fotballcupen begynner.
6. juni 1. omgang av «Guttelandsrittet» på sykkel (13—15 år).

i to dager.

Vannfontene avdukes på Stortorvet i Oslo. Direktør Kjellberg åpner en 1905-utstilling på Norsk Folkemuseum, Bygdøy.

Den finske kirke feirer 800 års jubileum i Abo. Fra Norge deltar biskop Johannes Smemo.

Dagen for Folkeedruskap (Skien har tatt 22. mai).

Kirken i Bodø innvies som domkirke.

Los Angelos: Gunnar Nilsen møter på nytt sin bitre motstander fra vinterens innendørsstevner på Østkysten: Santee.

Pålitelighetsløp for mopedar holdes i Oslo.

Landsmøte i Norsk Presseforbund.

Flyvningens dag, oppvisning på Fornebu.

Toralv Fanebust tar en ny omgang i Oslo byrett. Det gjelder den av Høyesterett omstøtte dom av i fjor. Da Aksel Hillestad var dommer.

Det islandske presidentpar besøker Oslo. Int. livbåtkapring i New York.

Landskamp i Fotball Norge-Irland

Britiske parlamentsvalg.

Festspillene i Bergen åpner.

Telegrafverkets jubileumsutstilling på Bygdøy åpner.

Østkantrippet, Oslo.

Berlin: EM i boksing.

Vestnorsk stevne i Oslo.

Helårsbilrute åpner mellom Hol og Lillehammer. Da kan Bergen-Lillehammer nås på dagen.

Nordiske skoleungdomsmøter holdes i Oslo for ungdom i alderen 12-16 år.

Solistkonsert i Bergen av Aase Nordmo Løvberg m. fl.

2 dagers sykkelritt, Oslo.

Fotballlandskamp i Torino mellom Italia og Jugoslavia.

Norsk eskadre starter for flybesøk i Sverige, det første etter krigen.

Gjesteopptreden av det danske KK-orkester med 94 mann ved årets festspill i Bergen.

Husmormesse åpner i Oslo, arrangert av Husmormorforbundet.

skje ikke alle riktig så stortartet som våre historier og beretninger gjerne vil gi inntrykk av.

Heime og ute

— Jernbaneplanen skal snart opp i Stortinget.

— 8. mai er foreslått som tysk nasjonaldag.

— Selv i et intelligent folk kan tåper forekomme.

— Danmark har godkjent den tyske opprustning.

— Østrerike skal bli nøytralt. (Barne ikke Norge).

— I Norsk Jernverk er investert 500 000 kr. pr. arbeider.

— Trafikkuhellene i Oslo stiger med 10—15 pst. pr. år.

— Universitetsbiblioteket feirer i år 200 års jubileum.

— Oslo har 123 husmøvikarer i fullt arbeide.

— Erling Mandt i Lårdal har laget en ny snøfreser.

— Det er i år 50 år siden Jules Verne døde.

— Mellomriksveien over Storlien skal utbedres.

— «Disneyland» ved Los Angeles kommer på 60 mill. kr.

— Verden har jernmalm nok for 600 år.

— Norge eksporterte i fjor 800 tonn ull.

— Reinsdyrstammen på Grønland er nå på 500 dyr.

— Jordbrukslønningene steg med 4—9 prosent 54/55.

— Antallet mennesker i verden er nå 2500 millioner.

— Etter 15 år selger vi på nytt ost til Tyskland.

— Forhåpentlig blir Finnskog-filmen en fulltreffer.

— Ullensaker nye kirke får plass til 650.

— Uforsiktig røyking i Norge koster årlig 30 mennesker livet.

— Dr. Werner von Braun har tatt amerikansk borgerskap.

— De tyske folkevognene har stort salg i U.S.A.

— Fornebu utbygges etter den såkalte lappverkslinje.

— Tidsmessig gullgravning skal prøves i Karasjok.

— Hvalfangerne våre tjente i fjor på feltet 80 mill. kr.

Forts. side 4

Forts. inni bladet.

Vi krever sannhetens lys over vår historie og over våre minnedager

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

Vi vil videre — sammen med våre

Det er ikke NS-politikken slik som folkeflertallet oppfattet den i okkupasjonsårene, som «Folk og Land» er satt til å opprettholde.

Det er rettssvikerne av 1945 vi med ethvert tilgjengelig og redelig middel fortsatt skal være med å ta knekken på. Ikke lanseknektene personlig, men deres usle verk. Ikke det ynkelige påheng som vi ofte så blandt vaktene vi hadde bak piggråden, men det djvelske system som tilsiktet å annullere oss.

Vi skal vokte oss vel mot å implisere bladets lesere i det vanvittige monstrum av kompleks som NS er blitt for selerherrene.

Selerherrenes forgåelse mot oss er ikke at de ved hjelp av amerikanske og russiske bajonetter var med og vant krigen, men at de med sitt rettsoppgjør av 1945 lemlestet freden og store deler av det norske folkeelement.

Vi som er ofrene for hekseprosessene av 1945 akter ikke å la oss levende begrave hverken innenfor eller utenfor kirkegårdsmuren.

Vi vil videre.

Den fåtallige selvdrykende flokk som nå, etter at straffene er sonet, forsøker å hindre oss i vår likeberettigelse i samfunnet, og som attpåtil opererer med utallige utenomparlamentariske og egenmektige tilleggsstraffer, skal

Hvem er våre? Nei, det har ikke med noen medlemsfortegnelse å gjøre. Være, det er den del av det norske folk som sammen med oss vil ha oppgjør med fredssvikerne og rettssvikerne av 1945. En folkegruppe over og på tvers av alle partier, en folkegruppe i gledelig vokster, en folkegruppe som langt på vei ble sjokklammet og satt ut av normal menneskelig funksjon i 1945, men som nå er i ferd med å våkne for alvor, våkne til handling og et uunngåelig oppgjør med oppgjøret.

Et ubrukelig forslag

Arbeiderbladet er kommet i skade for å lansere et forslag om å gjøre den 7. og den 8. mai til sentrale dager i vårt fredsarbeide. Tanken er absurd, men har dog fått støtte, bl. a. av Paal Berg, Strygve Lie og Oscar Torp. Nei, en dag som ble benyttet til å sette 100 000 nordmenn utenfor er ikke brukelig som en fane for fredsarbeidet. Bare føre til mer strid.

Hjelpekomiteen av 1955

fortjener støtte fra alle hold. La oss huske det.

Helge Grøndstad:

Minnestunden og de store ord

Det gikk som en kunne vente. Den 8. mai åpnet slusene for de store ord. Regien var bare så altfor lett gjennomskuelig. På den ene siden gjaldt det å gi folket en klekkelig dosis opium for å dulme alle våknende betenkeligheter med hensyn til «begivenhetene», og på den andre siden kvikke opp med litt åndelig lystgass, slik at det skulle falle lettere å hengi seg til den planlagte festens rus.

Ingen — og aller minst vi på vår side — har noen grunn til å unnså seg for å slutte

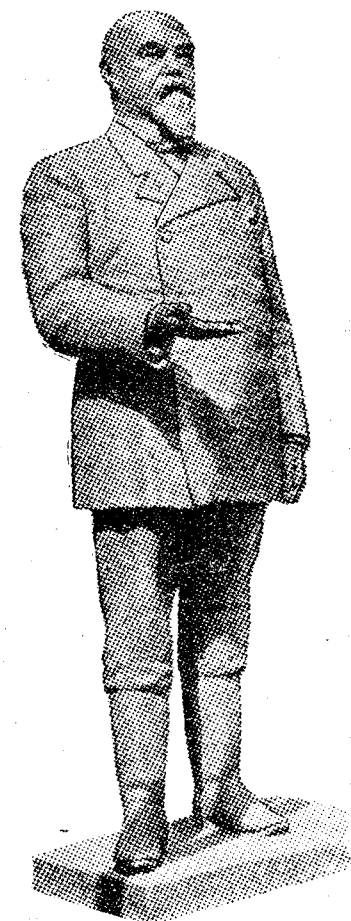
opp om det som ble sagt om sorgen over og savnet etter dem som ofret sitt liv i innsats for sitt land. Gang på gang har vi sagt at vi nærer den mest absolutte respekt for hver og en som ofret livet for fedrelandet, — og det selv om det skjedde på fronter som ikke var — og som ikke kunne være — våre. Uansett bakgrunnen har alltid aktiv handling krav på anerkjennelse så sant det dreier seg om uselvisk innsats for det som man føler seg forvisset om er til landets beste. Forts. side 4

Det hendte idag for 10 år siden

Det var i maidagene 1945 jordskjelvlignende forhold i Norge. Men de som ble rammet ble liggende under murene for å langpines. De få barmhjertige samaritane som dukket opp, kunne telles på en hånd. Scharffenberg skrev i Morgenbladet: «Vi er et kulturfolk i en kulturstat». Det var mens han trodde det beste. Han forklarte: «Under krig er det en ond nødvendighet å drepe fiender, men straks kampen er over blir selvtakt en forbrytelse. Norge skal atter bli en rettsstat, la oss gå inn i den med rene hender.» Den 14. mai kom parolen i Morgenbladet: «La oss ikke glemme!» Da hadde vårt folk kri-

gen en uke bak seg! Rektor Seip kom hjem etter 3 års fangenskap i Tyskland. Stang, Fuglesang og Lippestad har nå vært bak norsk piggråd i over tre ganger så lang tid, og holdes fremdeles demonstrativt tilbake. — Innen den 14. mai 1945 var nærmere 1600 av NS fengslet i Oslo-området, i hele landet vel 4000, og en pause inntrådte. Grini ble om døpt. Sangerinnen Boya Rønneberg og skuespiller Einar Rose var blant de arresterte. De tyske styrker, vel 400 000 mann, besluttet sendt sjøveien. General Böhmes gripende dagsberetning til sine soldater om å vise god manns-tukt ble over alt etterkommet. Offisielt ble oppnevnt

Hvem var Hirsch?

Hirsch var nevnt i Liebrevet om Grette Gård. Han var en av de store i norsk jordbruk, i den generasjon som levet før oss. Se nærmere i dagens lille leksikon.

en 3-mannsnemnd for å ordne med tilbakeføring av formuer. Vi kan på det beste anbefale det samme nå. Offisiell melding den 17. mai 1945: «Ingen fremtredende NS-folk spilte dobbeltspill.»

Hafr.

Det norske folk har feiret igjen. Et 10 års minne denne gangen. Tiårsminnet for okkupasjonens slutt — for frigjøringen. Minnet om 2. verdenskrigs opphør, — «krigen som vi vant sammen med våre allierte».

Det er ingen tvil om at 2. verdenskrig betydde en voldsom omveltning i det norske folks jevne tilværelse. Folket fikk oppleve lidelser og savn gjennom 5 år. Selv om det var lite i forhold til hva andre folk opplevet denne tiden, så var det meget etter vår målestokk. Det er naturlig at denne tiden blir husket.

Folket ble spaltet.

På den ene side motstandsgruppen, flertallet.

De så Tysklands okkupasjon av Norge som et overfall, med hensikt å erobre og undertrykke. De mente at okkupasjonen automatisk bragte oss inn i stor krigen på vestmaktens side, og at deres seier var avgjørende for at Norge igjen skulle bli et fritt land. De mente at motstand og sabotasje overfor okkupanten var rett og forsvarlig, sely om de uunngåelige repressalier måtte gå ut over sivilbefolkningen. — Dette syn ble selvsagt støttet av vestmaktene, som jo måtte ønske urolige forhold i alle okkuperte land.

På den annen side samarbeidsgruppen, mindretallet.

— Forts. side 4

Okkupasjonstida i historielærebøkene

Arbeidet med å spre denne brosjyren må organiseres lokalt.

I hver enkelt bygd (og by) må de som er interessert, slå seg sammen om å få sendt brosjyren til bygd as skolestyre og hver skole, ja gjerne til hver lærer, hvis det er mange nok om å greie det.

Jon Vangen.

Mellom venner

LØBERG

Under Stortingets behandling av Justisdepartementets budsjett fredag satte representanten Løberg fra Skien på sin evindelige grammofonplate med angrep på dem som viste noen som helst menneskelig forståelse for etterkrigsoppgjørets ofre.

Denne gang var det bl. a. tidspunktet som var så overmåte uheldig valgt — like før man skulle til å «feste» — og derhos angrep han kraftig sine to kollegaer Bondevik og Ramndal, sosialkomiteens og justisnemndas formenn, fordi de hadde satt sine navn under et opprop i sakens anledning.

Løbergs plate er å så forslitt at den er kassabel.

Stortinget viste den takt å ta imot jeremiadene med absolutt og talende taushet. Løberg fikk lov til å opptre helt solo.

Når skal herr Løberg til å forstå at han helt og holdent er

— Det er å håpe at leserne hjelper oss med å få utvidet avisen. Vi trenger langt mere spalteplass. Hvis leserne skaffet oss bare en ny abonnent hver var vi langt på vei.

— Sett på strøket: Sivilingeniør Torbjørn Eggen fra Trondheim, og disponert Sverre Tidemand Ruud, Gjøvik, samt forlagssjef Inge-mann Ødegaard, Trondheim.

— Jarle Wahl er landets yngste agronom. Tok i år eks. amen ved Nordland landbruksskole. Blir 16 år i juni. Er fra Nes i Fosen, men nå bosatt i Angvik på Nordmøre.

Friske inn legg i 'Time'

Vi som er ofrene for hekseprosessene av 1945 akter ikke å stå på levende okupasjonsforbrydere, 2014

hverken innenfor eller utenfor kirkegårdsmuren.

Vi vil videre.

Den fåtallige selvdyrkende flokk som nå, etter at straffene er sonet, forsøker å hindre oss i vår likeberettigelse i samfunnet, og som attpåtil opererer med utallige utenomparlamentariske og egenmektige tilleggsstraffer, skal vi konsekvent være med å føre kamp mot inntil landssvikstemplett er fjernet både fra rødekorssøstre og lærebøker, fjernet fra alt og alle som fikk seg dette stempel påklint for å dekke andres forsømmelser og andres mangel på ansvar og redelighet.

Utarmede hjem, henrettede ungdommer — like ille som da Erik Blodøks herjet i landet, henrettede statsråder i fredstid som om vi levet i en araberstat, konfiskasjoner, ruinerte firmaer, vanærede jenter og gutter, våre egne barn, hva er det selvdyrkerne innbillar seg? De innbillar seg vel ikke at vi skal slå oss til tåls med å være blitt lemlestet med slike midler.

Vi vil videre sammen med våre.

Dypest sett et problem fra vår egen tid

er det Halldor Kiljan Laxness har diktet inn i vikingetiden, i boka «Gerpla», skriver Ragnvald Skrede i en anmeldelse i Dagbladet. Noen få «betydelige menn», besatt av maktbrynde, forfengelighet og innbilt visdom, styrter gang på gang jordens millioner ut i krig og elendighet. Hva er forklaringen på at sånt — i større eller mindre målestokk — til alle tider er mulig? spør anmelderen. «Gerpla» er nyss kommet i svensk utgave.

Og Oscar Topp. Nei, en dag som ble benyttet til å sette 100 000 nordmenn utenfor er ikke brukelig som en fane for fredsarbeidet. Bare føre til mer strid.

Hjelpekomiteen av 1955

fortjener støtte fra alle hold. La oss huske det.

FORSIKRING

Hvilket selskap vil bli det første forsikringsselskap i «Folk og Land»s annonsespalter?

DET GJELDER

å skrive kortfattet og enkelt når en vil bære frem sine meninger i «Folk og Land». Spalteplassen er liten og medarbeiderne mange. Vi vil helst at alle skal få komme til orde, særlig når det er noe nytt som bringes.

Vi prøvde å hjelpe læreren fra Nordre Grong, som vi omtalte i bladet nr. 15 med litt stoff til forfriskning av de presumptivt tilstedeværende små grå seller.

Forgjeves!

Vi fikk materialet i retur med påtegningen «Nektes mottatt».

Vel, det er i orden det! Det viser gehalten. Eller med andre ord en ungdommens «veileder», vel hermetisert og emballert på alle kanter.

Vi prøvde å gjøre vårt for å hjelpe. Men — når en mann absolutt insisterer på å stikke øynene ut og berøve seg synet, så kan vi dessverre ikke gjøre mer enn hva vi har gjort. Vi må nøyes med å synes synd på ham — og enda mer på hans elever.

H. G.

klarte: «Under krig er det en ond nødvendighet å drepe fiender, men straks kampen er over blir selvtukt en forbrytelse. Norge skal atter bli en rettsstat, la oss gå inn i den med rene hender.» Den 14. mai kom parolen i Morgenbladet: «La oss ikke glemme!» Da hadde vårt folk kri-

levet før oss. Se nærmere i dagens lille leksikon.

en 3-mannsnemnd for å ordne med tilbakeføring av formuer. Vi kan på det beste anbefale det samme nå. Offisiell melding den 17. mai 1945: «Ingen fremtredende NS-folk spilte dobbeltspill.»

Friske innlegg i 'Time'

Om dokumentene fra møtet på Jalta

I det amerikanske ukeskrift TIME for 11. april i år har redaktøren gitt plass for en del innsendere, som sier sin mening om disse dokumentene:

Hr. redaktør.

Jeg gratulerer med den beste og mest nøyaktige bedømmelse av Jalta-historien (Mars 18.). Undertitelen forteller praktisk talt hele historien i et nøtteskall: «Freden gikk tapt på grunn av den forakt som ble vist rettferdigheten og livets kjensgjerninger.

Max Koffler.

*

Hr. redaktør.

Takk skal De ha fordi De har offentliggjort disse saklige utdrag av generalmajor John R. Deanes brev til general George Marshall, skrevet før den hysteriske Jaltafiasko. Hadde avdøde F. D. R. sørget for å ta hensyn til det (i stedet for å skjule det) i disse pjattende vodka-pimpende dagene vet alene Vårherre hvor meget skjønnere verden kunne ha vært i dag.

«Vi må være seigere!» burde bankes ned gjennom halsen på hver eneste amerikaner som fremdeles vakler mellom øyeblikkets to verdensideologier.

John A Morgan, oberst.

Hr. redaktør.

Lloyd George, Wilson, Clemenceau var de tre store i Versailles. Ifølge Australias statsminister i krigstiden, William Morris Hughes, kom Lloyd George med denne unnskyldningen: «Jeg gjorde mitt beste, men da jeg satt mellom Jesus Kristus og Napoleon Bonaparte — —.»

Hva er det ikke for noen fremskritt vi har gjort i de 25 år mellom Versailles og Jalta! Jeg lurar på om Churchill vil leve lenge nok til å kunne si: «Jeg gjorde mitt beste, men da jeg satt mellom Pontius Pilatus og hunnerhøvdingen Atilla — —.»

Jethro Hatch.

«Den største skam i Norges historie», skrev Scharffenberg

Rittmester Harald Norman gir i sin utmerkede bok «Vollgraven», side 41, følgende orientering:

«De fleste tror visstnok at det var en uimotståelig overmakt som kom til Norge den 9. april 1940. Det kan derfor ha sin interesse å se hvilke tyske styrker det egentlig var som denne dag erobret Norges viktigste byer, og som

HESTEN SLAR BAKUT

Oslo hadde i fjor en stygg lærerstreik. I vinter streiket personalet i Kringkastingen. I neste omgang regnes det med streik i politietaten. Lyse utsikter.

derved skapte det avgjørende grunnlag for det totale norske nederlag:

Til Oslo	ca. 2000
Kristiansand og	
Arendal	> 1100
Bergen	> 900
Trondheim	> 1700
Narvik	> 2000

Hertil var det visstnok 1150 som kom gjennom luften, slik at det totale antall ble 8850 mann.

Når alt kommer til alt, var det en fiendtlig styrke på godt og vel en halv divisjon som lammet Norges forsvar. Det finnes mange unnskyldende momenter. Men dr. Johan Scharffenberg har sannsynligvis rett når han i forordet til «Norske Aktstykker» betegner invasjonen den 9. april som den største skam i Norges historie.

Normann har hentet tallene fra T. K. Derrys «The Campaign in Norway».

ne skattet oss bare en ny abonnent hver var vi langt på vei.

— Sett på strøket: Sivilingeniør Torbjørn Eggen fra Trondheim, og disponent Sverre Tidemand Ruud, Gjøvik, samt forlagssjef Inge-mann Ødegaard, Trondheim.

— Jarle Wahl er landets yngste agronom. Tok i år eksamen ved Nordland landbruksskole. Blir 16 år i juni. Er fra Nes i Fosen, men nå bosatt i Angvik på Nordmøre.

— Emmanuel Marcussen, Oslo, og trelasthandler Kristian Thorsen, Risør, har i vinter tatt ut vel 1000 tonn stålis på Kvervannet nær Lyngør. Går for det meste til Makrellaget.

— Frk. Solveig Heidenreich, Oslo, har på ny sin gamle stilling ved Statsbanene. Dette nevnes til ære for hennes sjef, som lever etter regjeringens påbud om at NS skal inn igjen i samfunnet.

— Petter Sjøholt fra Ørskog har begynt sin hovedfagsoppgave ved universitetet i Oslo, og valgt som emne «Struktur og driftsformer i garneri- og fruktbygda Lier».

— Konrad Aalerud i Leangen (Asker) er en av landets mest drivende grønnsakprodusenter. Han har i år bygget egen villa til sin dyktige selger og sjåfør, på samme måte som hans gartneriformann fikk nytt hus i fjor. Det er gledelig å høre om god samfunnsånd.

— Hatten av for Sigurd Winsnes. Etter festrusen mandag morgen skrev han i Dagbladet: «Hva kan det komme av at to nasjoner kan se så forskjellig på en og samme sak? Våre venner danskene minnes sin frigjøring med barnetog, fakkeltog, blomster og lyse sinn. Vi gjør det ved å rulle opp krigsmaskineriet i alle avskygninger. Det var mange av frigjøringskarene som ikke fulgte oppfordringen om å ta med seg rifla og marsjere, de lot den stå hjemme og dro til skogs for å møte stillhet og fred som hører til en slik dag.»

punktet som var så overmåte uheldig valgt — like før man skulle til å «feste» — og derhos angrep han kraftig sine to kollegaer Bondevik og Ramndal, sosialkomiteens og Justisnemndas formenn, fordi de hadde satt sine navn under et opprop i sakens anledning.

Løbergs plate er å så forslitt at den er kassabel.

Stortinget viste den takt å ta imot jeremiadene med absolutt og talende taushet. Løberg fikk lov til å opptre helt solo.

Når skal herr Løberg til å forstå at han helt og holdent er kommet i dødvanne, og at det samlede Storting — minus ham selv — forlengst befinner seg i et annet farvann?

SVERRE MANGBERG.

— To ulike grunnsyn nevnes av J. B. Hjort i en polemikk i Farmand: 1) Vårt gamle norske, som bygger på at folk normalt er rettslydige. 2) Vårt nye norske som regner med at folk normalt er kjeltringer. Stort tydeligere kan det vel ikke sies.

— Av nyere økonomisk litteratur vil vi nevne «Bankene og samfunnet», utgitt av De Danske Provinsbankers Forening.

— En spesiell hilsen til Marit Nilima, Kautokeino, og R. Kolstrøm, Karasjok. Det er hyggelig å ha venner også så langt nord.

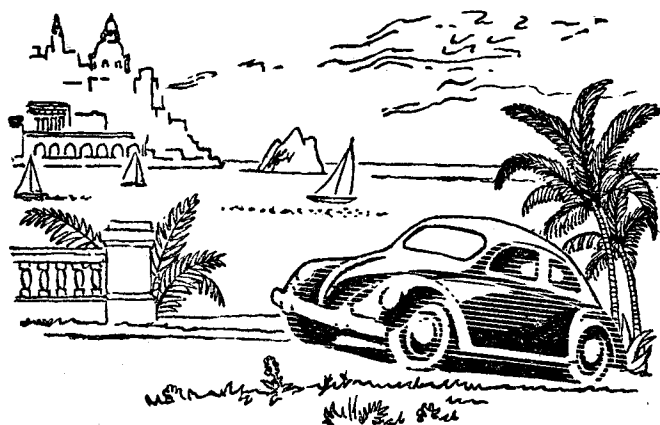
— Under okupasjonsårene førte NS en fortvilet kamp for at Norge skulle kunne overvintre. Nå synes turen å være kommet til det norske presteskap, som fører en likeså fortvilet kamp for at den norske kirke ikke skal drukne under et hav av materialisme. Kirkene står nærmest tomme. — Hadde ikke presteskapet ensrettingen i søndagsskole og folkeskole å flyte på, ville sjangsene ha vært mikroskopiske. Uten en ny Hans Nilsen Hauge går det ikke.

Ja

til alt byggende arbeide, alt ærlig strev for folk og land. Ja, til enhver som vil bedre kårene for lidende mennesker, likegyldig hvor i verden de finnes.

Lei en bil i utlandet til utenlandskjøringen

gjennom SELBSTFAHRER-UNION GmbH., Hamburg

SELBSTFAHRER-UNION GmbH. disponerer 700 personbiler for utleie. — Kun årets og fjorårets modeller av Volkswagen, Opel Record, Opel Kaptein, Mercedes. — Bilen kan leveres og tilbakeleveres i Hamburg, München eller i 25 andre byer i Vest-Tyskland, mens De kan kjøre i Frankrike, Italia og i øvrige vest-européiske land etter ønske. Reisen blir rimelig. Telt og madrasser kan også leies. Forlang vår spesialbrosjyre: «LEI DERES EGEN BIL FOR REISER PÅ KONTINENTET», som inneholder priser og alle nærmere opplysninger, hos ENEREPRESENTANTEN I NORGE:

METRO REISEBUREAU A/S

Karl Johansgt. 31 (inngang Arbeidergt.), Oslo.
Telefon 33 63 02 — 33 32 43.

Vårt lille leksikon.

Til nr. 17 og 18 av Folk og Land

Acanthus, planteslekt med uvanlig vakkert formede blad (Middelhavslandene). I den klassiske arkitektur har a.-bladet spillet stor rolle som dekorativt motiv.

Tor Jons son er gud brandsdøl, ei diktar som lova mykje Han var halv ein ny Vinje, halvt ei ny Garborg Jessverre døyde han

ung, berre 34 år gamal, i januar 1951. Johnsson var husmannsgut og lærde heimbygda si, Lom, å kjenne frå skuggesida. Prøvde seg som bladmann i «Hallingsdølen», men vart sett på som Varg i Veum, og tok snart på utferd, m. a. til Finland. Fyrste boka hans var diktsamlinga «Mogning

ter. Av kyr, sau og geit tils. 9000. Har 152 000 mål prod. skog. Tammreindrift, Fleire hotell. Stor reisetrafikk um sumaren.

Borgerkrigene: Les «Kong Sverre» (1920) av professor Paasche.

Paasche, Johan Fredrik (1886-1943), litteraturhistoriker, f. i Bindal, ble 25 år gammel universitetsstipendiat, dosent i tysk litteratur 1917, professor 1920. Eiet en sjelden evne til innlevelse i norsk middelalder. Populær foredragsholder over hele Norge.

Nato, forkortning for North Atlantic Treaty Organization (= Atlanterhavspakten).

* * * Tre stjerner sto det under den utmerkede kronikk vi hadde i nr. 17 om den tyske oberstløytnant von Bonins aksjon for et fritt og nøytralt Tyskland. Tre stjerner er vedkommende medarbeiders faste merke.

NB! Din bokhylle må ikke mangle brosjyren «§104»

Fra en fremstående dansk rettslærd har vi mottatt følgende:

Den nylig utkomne Bog om Retsoppgjøret, «§ 104», forekommer mig at være et fortrinligt Arbejde, på en Måde enestående i sin Art, idet Stoffet er så klart og overskueligt afgrænset og Fremstillingen overbevisende. Bogen vil få Betydning også for Danmark, som en ypperlig Fremstilling af Uretten ved Formueskonfiskation.

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8

Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

BØ I TELEMAR

ventar me oss meir av. Tingartalet bør opp 100 prosent på 10 dagar og 200 prosent på 20 dagar, rekna frå 14. mai 1955.

Folk og Land.

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

i Neuberggt. 15 - Oslo

hvis du vil stå på en god fot

HVIS DET KAN GJØRES

med en annonse skulle det være en enkelt sak. Kom innom, ring eller skriv til

Folk og Land.

R. Gjessing

Urmaker

Drammen

Tlf. 25 07

OSLO

er vårt svakeste punkt i abonnementslistene. Hvor lenge skal det fortsette sånn?

FOLK OG LAND

Heime og ute

Forts. fra side 1

— Vi har nå 2382 maskinstasjoner i norsk jordbruk.

— Atomkraft er dyr, men om 20 år ikke dyrere enn fossekraft.

— Van Severen i Namdalen hadde i fjor netto 1,5 mill.

— Nytt jernbanedistrikt: Mo i Rana.

— I Moskva er fremstilt et nytt middel mot tb.

— Norge har 1 lege for hver 924 personer.

— Livsforsikringspremiene vil gå ned med 10 prosent.

— Norsk gaudaost er populær i Belgia.

— Fast skipsrute er åpnet mellom Odessa og Durazzo.

— 200 gårder i Vest-Agder er nedlagt siden 1945.

— Årdal og Sundal Verk greier 26 000 tonn pr. år. Målet er å komme opp i 85 000 tonn aluminium!

— New Yorks fargede befolkning øker sterkt.

— Ny soldatprest på Agder: Jørgen Rostrup.

— Kamerat-Heimen, Tasta ved Stavanger, har fullt belegg.

— M. A. er blitt Rogalands største bilorganisasjon.

— Hva er M. A.? Det er Motorførernes Avholdsforbund.

— Det blir storleiting i sommer etter uran.

— Geologiske undersøkelser vil leie ut geigetellere.

MA GJENOPPFRISKES

Professor Jon Skeie har uttalt at «i folkerettslig forstand var krigen avsluttet i og med kapitulasjonen». I et intervju den 6. april 1948 uttalte statsråd Hønsvald til Arbeiderbladet i anledning Marshallhjelpen at Norge sto i samme gruppe som Sverige og Portugal som ikke hadde vært krigførende.

Truls Tveiten.

MER INDUSTRI?

Ville det ikke være en tanke

OLJEFORBRUKERE!

Jeg har overtatt representasjonen for et gammelt og anerkjent smøreolje-merke, og står til tjeneste med tilbud på smøreoljer for bil, traktor, diesel og industrien.

— Fordelaktige priser. Omgående levering fra lager —

Finn Brun Knudsen

Boks 1407 - OSLO - Tlf. 557656

REISEKATALOGEN 1955

ER KOMMET! PROGRAM OVER REISER TIL

Spania (Vår store Spania-tur og vår lille Spania-tur)

Italia (Vår populære reise og vår store Italia-tur)

Jugoslavia, Grekenland, Paris.

Stockholm/København

Vesterhavet og Travemünde m. fl.

Katalogen sendes omkostningsfritt ved henvendelse til

METRO Reisebureau A/S

Karl Johansgt. 31
(inng. Arbeidergt.)
Telefoner: 33 63 02
33 32 52 - 33 32 43

BULLDOZER-ARBEIDE

Med ny 10 tonns bulldozer utfører jeg all slags grunnarbeider — skogsbilveier — sæterveier og annet veiarbeid — samt jorddyrking.

A. Brokstad,

Postadr.: Furugrenda - Rikstelefon: Sunndalsøra nr. 355.

Ting Folk og Land

Kr. 20.00 pr. år

Tor Jons
son er gud
brandsdøl ei
diktar som
lova mykje
Han var halv
ein ny Vin-
je, halvt ein
ny Garborg
Jesverre
døydde han

ung, berre 34 år gamal, i janu-
ar 1951. Johnsson var husmanns-
gut og lærde heimbygda si, Lom,
å kjenne frå skuggesida. Prøvde
seg som bladmann i «Hallingsdøl-
len», men vart sett på som Varg
i Veum, og tok snart på utferd, m.
a. til Finland. Fyrste boka
hans var diktsamlinga «Mogning
i mørkret», og i 1946 kom «Berg
ved blått vatn». Etter at han
døydde kom «Ei dagbok for mitt
hjarte». Det er bøker som er
verd å eige. Noregs boklag var
forlaget hans. Or ei artikkel-
samling «Neser», henta me kron-
ikken i bladet den 7. mai um
«Stilproblemet i bygdene». Ein-
gong kalla Tor Eidem han
Tor med hammeren, ein fram-
ifrå karakteristikk. Mange vil
minnast skodespelet hans, «Siste
stikk», som han vann 1. premie
med, 3500 kroner, i ei tevling i
Kringkastinga 1950.

Hirsch, Johan L. (1843-1923),
femstjerners nybrottsmann i
norsk jordbruksopplæring, f. på
Ringsaker, først styrer ved Jøns-
berg landbruksskole, så direktør
for Landbrukshøgskolen på As
1897-1905, styrer for Storhove
1905-09. Hirsch var en lyskaster
mellom bønder. Førte en sterk
nasjonal linje i alt sitt arbeide.
Produktiv som lærebokforfatter
og bladmann. Fremragende taler.
Hirschfondet av 1905 til land-
bruksvitenskapelig forskning er
nå på vel 90 000.

Skjåk høyrer til Oppland, ligg
øvt attmed Otta, i fjellet millom
Sogn og Fjordane og Møre og
Romsdal. Har 3000 innb. (3 på
kvar 2 kvkm.) Store fjell: Loms-
eggja i sør, 2068 m. og Gråhø
mot nord, 1976 m. Rike fjellbei-

Nei

til ethvert sykdomssymp-
tom i politikk og kultur-
liv, nei til fortsatt utarm-
ing av vår modernæring.
Nei til skatteflåeri og fler-
tallets bandevesen mot
sannhet og rett.

1943), litteraturhistoriker, f. i
Bindal, ble 25 år gammel univer-
sitetstendiat, dosent i tysk lit-
teratur 1917, professor 1920. Eiet
en sjelden evne til innlevelse i
norsk middelalder. Populær fo-
redragsholder over hele Norge.

Nato, forkortning for North
Atlantic Treaty Organization (=

Atlantehavspakten).
* * * Tre stjerner sto det
under den utmerkede kronikk
vi hadde i nr. 17 om den ty-
ske oberstløytnant von Bo-
nins aksjon for et fritt og
nøytralt Tyskland. Tre stjer-
ner er vedkommende medar-
beiders faste merke.

Per Sivle 1957-1904. F. i
Aurland.

Bjørnsjerne Bjørnson, 1832
-1910. F. i Kvikne.

Ivar Aasen, 1813-1896. F. i
Volda.

Olaus Arvesen, 1830-1917.
F. i Onsøy.

Arne Garborg, 1861-1924.
F. i Time.

Oddmund Vik, 1858-1930.
F. i Øystese.

Lars Eskeland, 1867-1943.
F. på Stord.

Barbra Ring

avgikk ved døden fredag den 6.
mai. Hun var født i Drammen i
1870 og ble således 85 år gam-
mel. I mer enn 40 år utfoldet
hun en intens forfattervirksom-
het, som resulterte i en stor og
beundrende leserkrets.

I sin alders 78de år lot hun seg
imidlertid forlede av den opp-
hetede, «nasjonale» etterkrigs-
stemning til å gi ut en bok, «mel-
lom venner og fiender», som i en
vesentlig grad reduserte hennes
omdømme. Det var synd at Asche-
hougs forlag ikke gjorde den
gamle dame den tjeneste å stan-
se henne i hennes forsett om å
gi ut dene snakkesalige og nok-
så forvirrede bok.

Hadde det vært gjort, ville hun
stått større og sterkere i etter-
tidens vurdering. På sett og vis
skapte hun seg selv den samme
skjebne som ble Sigrid Undset til
del.

Ingen forfatter evner å legge
en tomme til sin vekst ved å la
seg diktere av hat. Hat skaper
aldri noe av positiv verdi. Det bare
reducerer. Det ble tragedien i
Barbra Rings alderdom.

H. N. H.

med en annonse skulle det
være en enkelt sak. Kom
innom, ring eller skriv til

Folk og Land.

R. Gjessing

Urmaker
D r a m m e n
Tlf. 25 07

OSLO

er vårt svakeste punkt i
abonnementslistene. Hvor
lenge skal det fortsette
sånn?

FOLK OG LAND

Annelise Parow

TANNINNSETING
T r o n d h e i m

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lade-
moen kirke - Voldsminde

SKJEBERG

Hvem kan påta seg å væ-
re vår kommisjonær og
medarbeider?

FOLK OG LAND

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS
Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Flere annonser

må stå over til neste num-
mer, fordi tekstene kom for
sent inn.

Neste nummer

av «Folk og Land» kommer
lørdag den 28. mai.

HVEM KAN

skaffe oss et godt bilde av
Snorre-bautaen som ble re-
vet på Nisseberget 1945?

Redaksjonen.

For omg. levering

Priklet jordbærpl. Ydun .... kr. 10.00 pr. 100
» » Abund .... » 18.00 » 100
Flotte bring. Asker ..... » 30.00 » 100
Frukttrær, bær., prydr. Alt i plant. og stauder.

Krøderen Frukt og Bær

G. Kristiansen

Krøderen

A. Brokstad,

Postadr.: Furugrenda - Riks-
telefon: Sunndalsøra nr. 355.

Kr. 20.00 pr. år

Våre annonsespalter

Vårt blad er et riksorgan over partiene, en fane — et samlende mer-
ke for landets frie velgere, et riksorgan for brobyggerne i vårt sam-
funnsliv, for alle som vil tjene samarbeidsviljen mellom de byggen-
de krefter i vårt folk.

Har ikke bøndene og jordbruksnæringene her i landet «Nationen»?
Jo, det stemmer. På samme måte har shippingfolkene «Sjøfarts-
tidende», kristenfolket har «Vårt Land», kultur-Oslo har «Morgen-
posten», partispesialistene har regjeringsorganet, avholdsleiren har
«Folket», nynorsk reising har «Norsk Tidende», de mest radikale har
«Friheten», de konservative Norgesbyggere har «Morgenbladet» osv.
Listen kunne forlenges med en hel spalte. Gruppe for gruppe har
sitt spesielle talerør, men samtlige tjenestgjør for flokker og særin-
teresser som mer eller mindre er tvunget inn i motsetningsforhold til
hverandre. Hva skal det egentlig være godt for? Det er en kamp
som koster, den er alt annet enn billig for deg og meg.

Men «Folk og Land» da, spør enkelte, det betyr da vel ingenting? Al-
ler minst i annonseveien! Her tar man grundig feil. Vårt blad tryk-
kes i større opplag enn flere av de ulike riksorganer som utgår fra
Oslo. I ennå høyere grad overgår vi adskillige av de gruppe-organer
som landets øvrige byer og distrikter har til sin rådighet.

Etter dette er det, som enhver vil forstå, et enkelt regnestykke at våre
annonsespalter teller med! Hvert enkelt eksemplar av bladet rekker
minst 5-6 lesere, vesentlig å finne blant frie og selvstendige velge-
re omkring i landet, de fleste knyttet til bondeyrket og annet nær-
ingsliv.

Vi håper at dette er opplysninger som vil kunne opplate manges øy-
ne. Måtte så skje. Vi vil gledes over enhver som knytter samarbei-
de med oss — for å kontakte lesekreftsens kjøpekraft.

Vennlig hilsen

FOLK OG LAND.

FOLK OG LAND

Sendemann Einar Maseng setter tingene på plass -

Forts. fra side 1

nasjon: «Det vil ikke nytte. Engelskmennene er kynikere.»

27. februar sendte jeg et brev til Koht, hvori jeg blant annet skrev: «Et annet punkt som for meg fremstiller seg som særlig viktig er at det bringes på det rene hvordan Sverige stiller seg, og eventuelt hvilken medvirkning det kan regnes på fra dette lands side, i tilfelle av landgang på den norske kyst. — Kunne det gis en erklæring av de to land om at de var fast bestemt på i fellesskap med alle midler å motsette seg en landgang, ville dette sannsynligvis virke godt til alle sider.»

På dette brev fikk hverken jeg eller legasjonen i Moskva, hvortil jeg reiste tilbake, noe svar. Det ble ikke foretatt noe i den foreslåtte retning.

I dagboka finner jeg i forbindelse med referatet av samtaler med Koht og Nygaardsvold et notat: «Mitt skriftlige memorandum av 23. februar 1940 med henstilling om 1) mobilisering, 2) forhandlinger med Sverige om samarbeid i tilfelle av landgang, kunne selvfølgelig ikke vinne gehør, etter den alminnelige innstilling som regjeringen hadde.» På det tidspunkt ville en mobilisering i Norge nærmest være rettet mot vestmaktene.

Det foreligger nå tallrike autentiske opplysninger og redegjørelser av engelske og franske forfattere, som viser hvorledes vestmaktene tok opp sin ide fra den 1. verdenskrigen — å trekke Norden inn i sine krigsoperasjoner, og hvorledes de, ved sin aggressivitet, spesielt overfor Norge, oppnådde å få Tyskland til å foreta en aksjon mot Norden.

Og med rette. For Tyskland, som vinteren 1940 forberedte en hovedoffensiv mot vest, var det et stort militært avbrykk, at det ble tvunget til å detachere for ei foretagende mot Norden store og viktige stridsmidler, som det hadde høylykt bruk for i området ved Kanalen.

Men Hitler overfalt jo samtidig Danmark! Det kunne han godt ha latt være, hvis det bare var ham om å gjøre å komme vestmaktene i forkjøpet i Norge, sier Colban.

Dette er — militært — ikke holdbart. Den tyske ledelse måtte være forberedt på engelske flåteaksjoner i Kattegat, gjennom hvilket det tyske ekspedisjonskorps forbindelser med hjemlandet måtte gå. Utfallet av den tyske ekspedisjonen til Norge berodde helt på om det skulle lykkes tyskerne å opprettholde denne forbindelsen. Og det kunne ikke gjøres uten ved støtte av dansk territorium.

Hadde Norge hatt forsvaret på sin post og sammen med Sverige latt England tydelig forstå, at det ville verge sin nøytralitet mot enhver aggressor, — slik som alle visste det ville gjort under den 1. verdenskrigen — ville vestmaktene, med sine begrensede landstyrker, ikke kunnet gå i gang med noe landgangsforetagende. Av hensyn til sin alminnelige politikk kunne England for øvrig ikke gått til å nedkjemping en mindre nasjon som det visste var besluttet på å hevde sin uavhengighet.

Tyskland ville da i 1940 — i sin egen interesse — latt Norden være i fred. Og senere utviklet krigen seg slik at Tyskland fikk stadig vanskeligere for å avse krefter til sekundære operasjonsteatre.

Da Hitler i 1941 angrep Russland, således at Østen og Vesten kom i krig sammen mot sentralmakten, slik som England i 1939 hadde villet det, endret den strategiske situasjon seg på flere måter:

En viktig omstendighet var det at Sverige etter hvert rustet kraftig opp og ble hardere i sin nøytralitetsvilje. Det som hadde vært faren for Norden i 1940 var at vestmaktene da hadde regnet ikke bare på Norges svakhet, men også på Sveriges — at dette land på grunn av sin medfølelse med

10 ÅRS DAGEN OG SANNHETEN

Forts. fra side 2

De søkte å opprettholde et forholdsvist godt forhold til okkupasjonen og bygget det på det grunnsyn at Norge sto utenfor storkrigen, — at det først og fremst gjaldt å bringe land og folk såvidt mulig uskadt gjennom okkupasjonen. De så fra begynnelsen Tysklands okkupasjon som en krigsnødvendighet og ikke som en erobring. De kunne ikke innse at en nedkjemping av Tyskland var betingelsen for et fritt Norge når krigen var slutt. Ettersom tiden gikk og Sovjet trådte stadig mer truende frem i bildet, oppsto en ny bekymring om at denne frihet skulle komme direkte i fare hvis Tyskland skulle bli nedkjempet. Derfor de mange frivillige på Østfronten fra denne gruppe.

Da Tyskland var nedkjempet, ble motstandsgruppens syn innført som det ene rette i Norge. Samarbeidsgruppen ble dømt som landsforredere. Argumenter om at de også hadde ment å tjene Norges sak ble ikke hørt.

Nu feirer det seirende offisielle syn sitt 10 års minne. Det er ikke urimelig. Der er saktens meget å minnes fra den tiden: innsats, lidelser og ofre. Mange gode norske menn ofret livet for hva de mente var Norges sak.

Men vi som ikke deler det offisielle syn, — vi som ble satt utenfor den gangen for 10 år siden — hvor står vi i dag?

Vi lever jo i dette landet, vi har stort sett tilpasset oss dette samfunnet igjen, og de fleste av oss har også fått de borgerlige rettigheter tilbake. Men fullgode medlemmer av samfunnet er vi vi først når vi følger som de andre ved de nasjonale høytidsdager. Hva følte vi egentlig nu, da nasjonen offisielt feiret?

Kanskje merker vi først riktig

givenhet som markerte slutten på Europas, vår egen verdensdels, lederstilling i verden.

Vi kan ikke godta en fordreiet fremstilling av Norges innsats i krigen på Vestmaktens side. — Norge som nasjon var ute av krigen i og med kapitulasjonen i Norge juni 1940. Innsatsen etter denne dag var en innsats av frivillige og alltid i fremmed (britisk) forband. Innsatsen på hjemmefronten var uten direkte militær betydning, men hadde til hensikt å fremkalle repressalier og derigjennom hisse folket opp mot okkupasjonen. Vi mener det var uansvarlig å ofre god norsk ungdom for en Norge såvidt uvedkommende sak.

Vi kan ikke godta at vi, samarbeidsgruppen, gikk okkupasjons erend for å undertrykke og plage våre landsmenn. Det er broddene kar i alle land, der forekom uheldige ting og der ble begått dumheter. Vi ser nu det hele på avstand og er de første til å innrømme dette. Men — stort sett virket samarbeidsgruppen som en buffer mellom det norske folk og okkupasjonen, den reddet store verdier for landet og sparte folket for store lidelser. Der levet og arbeidet dog 3 millioner nordmenn i Norge under hele okkupasjonen.

Det var vi som representerte den virkelige motstand mot okkupasjons inngrep i landets forvaltning. Vi kunne i det minste snakke med ham og forhandle med ham, — vi kunne tross alle påstander optre med en viss konstitusjonell myndighet, som der ble tatt adskillig hensyn til. — Hva oppnådde den såkalte motstandsbevegelse? — bortsett fra å nedkalle repressalier over sivilbefolkningen og bringe en rekke utmerkede nordmenn i konsentrasjonsleirer og foran eksekusjonspelotonger? Okkupasjonen skadet den i hvert fall ikke.

Hvem har ansvaret

for at vår statsgjeld vokser oss alle over monnet?

syn: ble det hevdet i rettssalen kom det aldri utenfor denne, — det sørget den høyt besungne frie presse for. Vårt talerør i dag er denne lille avis. Andre muligheter for å nå offentlighetens ører finnes ikke.

Så lenge disse forhold består kan vi ikke helhjertet delta i det store flertalls minnefester. Gjør vi det, gjør vi oss delaktig i forfalskningen av vårt folks historie. De minner som skal feires og de begivenheter som skal huskes må bygge på sannhet.

Den store masse av folket vet ikke bedre. Den offisielle versjon er behagelig for flertallets ører, — så hvorfor grave og spørre? — Krigstiden var fæl og nå har vi det godt. Vi må da feire litt.

Men vi som vet bedre kan bare vise ro og verdighet og holde oss tilbake. Det skylder vi oss selv og den overbevisning vi etter mange anføtelser fant frem til under okkupasjonen. Det skylder vi våre barn — og det skylder vi våre falne, som ofret livet for hva de mente var Norges sak. Og som nu skal glemmes og ties ut av historien. De var ikke landssvikere. De var like gode nordmenn som noen av dem som ble hedret på 10 års dagen.

Dette er uforbederlig tale, sier det offisielle Norge i dag. Intet forstått og intet lært!

Vi krever sannhetens lys over vår historie og over våre minnedager!

Når det her er blitt en vilje

Terminliste

Forts. fra side 1

- 7. juni Feires ikke som nasjonal fridag. Men det blir mye stas ellers, festforestillinger i teatrene, 1905-programmer i KK og store arrangementer på Akeshus.
- 7. juni Univesitetsbibliotekets bidrag til feiringen blir en utstilling av brev, dagbøker, flyveblader, aviser og manuskripter, derav en del som ennå ikke har vært tilgjengelig for offentligheten.
- 7. juni Festspillene i Bergen: Uroppførelse av Geir Tveitts Femtan fjellstev for orkester, med Carl Garaguly som dirigent.
- 10. juni Bokselandskamp mot England på Jordal amfi.
- 10. juni Jubileumsutst. på Hamar, for Rødt og Hvitt fe (NRF).
- 10. juni Kong Gustav Aolf åpner verdensutstillingen i Helsingborg. H 55 vil vise den moderne teknikkens muligheter til forbedring og forenkling av våre livvaner, praktisk og estetisk.
- 11. juni Følloutstilling på Vollebakk. Årets hovedutstilling hva landbruksteknisk utstyr angår.
- 11. juni Hallingdal fylkeslag av NU har stemna i Torpo.
- 12. juni Landskamp i fotball Norge—Romania.
- 13. juni Stavanger: Åpning av Norsk Bondelags landsmøte.
- 13. juni Konfr. åpnes i Oslo til drøftelse av «Verdensdemokratiet og verdens problemer», arrangert av Nobelintituttet med 48 deltagere fra 13 land.
- 15. juni Deltagere fra 15 nasjoner møtes på Geilo for å studere kulturlivet i en norsk bygd. Samhold ungdomslag og UNESCO står for kurset.
- 16. juni Hallinglaget har sitt årlige stevne i Detroit Lakes i Minnesota, med deltagere fra hele USA. Hvor mange blir med fra Norge?
- 16. juni På møte i Paris skal treffes avtale om stedet for de olympiske leker 1960.
- 18. juni Sensor ved handelsgymnasiene.
- 18. juni Fri-idrettstevne i Warschau med nordisk deltagelse.
- 19. juni 2. runde i fotballcupen.
- 20. juni Wembleton-turneringene begynner.
- 22. juni København: Fotballkamp mot Bologna, klubb nr. 2 i Italia.
- 23. juni Åpning av Utflytterstevnet på Maihaugen, Lillehammer. Arrangør: Nordmanns-Forbundet.
- 26. juni 3. runde i fotballcupen.
- 26. juni Soløramatører spiller «Lykkebarnet» på Glåmdalsmuseet.
- 26. juni Ollerup i Danmark; Nord. mesterskap for damer håndball.
- 26. juni 20 distriktsfinaler i «Guttelandsrittet» på sykkel.
- 28. juni Nordiske lærde samles på Landbrukshøgskolen til drøftelse av ernærings-situasjonen i dag. Kongr. varer til 8. juli.
- 29. juni Int. fylkedansstemna åpner i Oslo Rådhus

relser av engelske og franske korps-
fattere, som viser hvorledes vest-
maktene Storbritannia, Frankrike og
1. verdenskrigen — å trekke Nor-
den inn i sine krigsoperasjoner,
og hvorledes de, ved sin aggres-
sivitet, spesielt overfor Norge,
oppnådde å få Tyskland til å fo-
reta en aksjon mot Norden.

Og med rette. For Tyskland,
som vinteren 1940 forberedte en
hovedoffensiv mot vest, var det
et stort militært avbrekk, at det
ble tvunget til å detachere for et
foretagende mot Norden store og
viktige stridsmidler, som det
hadde høylytt bruk for i området
ved Kanalen.

Colban skriver at selv om vest-
maktene ikke hadde forberedt
noen aggresjon mot Norge, ville
Hitler ha angrepet oss. «I hvert
fall før han gikk inn i Frankrike
ville han ha overfalt Norge og
Danmark.»

Ingen som har noen trening i
krigshistorie og strategisk ten-
king ville kunne skrive dette. Det
var kun nødt og tvunget at den
tyske overledelsen gikk til denne
ekspedisjon. Det var et helt lo-
gisk ønske fra dens side at Nor-
den forble liggende som et nøy-
tralt av krigen uberørt område,
som fortsatte sine normale han-
delsforbindelser med Tyskland.

Enda mindre begrunnet er Col-
ban påstand at Tysklands fore-
tagende mot Norge vinteren 1940
var et sikringstiltak i anledning
av påtenkt angrep mot Russland.
Når den tyske ledelsen sto foran
en offensiv som den betraktet
som krigsavgjørende, var det
alene en akutt strategisk fare
som kunne bringe den til å de-
tachere store og verdifulle strids-
midler til annet formål, og noen
sådan fare fra russisk hold fore-
lå det på denne tiden absolutt
ikke. — Russerne som fryktet for
vestbesettelse av den skandina-
viske halvøy, kjente seg den
gang tilfreds med at Tyskland
forebygde en sådan. Molotov ga
under en samtale jeg hadde med
ham i begynnelsen av juni 1940
uttrykk for mishag med at vest-
maktene sto i Nord-Norge.

Russland skulle, i parentes be-
merket, helst sett at denne lands-
delen var blitt holdt av nord-
mennene, etter «Mowinckel»-pla-
nen eller en lignende ordning.

Et sted skriver Colban at det
resonnement kunne latt seg høre,
at det var Storbritannias an-
grepsplaner mot Norge som drev
Tyskland til angrepet 9. april, og
at Tyskland ville ha respektert
Norges nøytralitet, om Storbri-
tannia hadde vist vilje dertil —
hvis det bare hadde vært Norge
som ble overfalt av Tyskland. —

Da Hitler i 1941 angrep Russ-
land, således at Østen og Vesten
kom i krig sammen mot sentral-
makten, slik som England i 1939
hadde villet det, endret den stra-
tegiske situasjon seg på flere
måter:

En viktig omstendighet var det
at Sverige etter hvert rustet kraf-
tig opp og ble hardere i sin nøy-
tralitetsvilje. Det som hadde vært
faren for Norden i 1940 var at
vestmaktene da hadde regnet
ikke bare på Norges svakhet, men
også på Sveriges — at dette land
på grunn av sin medfølelse med
Finnland og uvilje mot østmak-
tene, mer eller mindre motstre-
bende skulle akseptere det vest-
makt-framstøt på den skandina-
viske halvøy, som London og Pa-
ris da ventet seg så meget av.
Det var for å nå Sverige at de
måtte krenke Norge, på lignende
måte som Tyskland for å nå
Norge måtte krenke Danmark. —
Det er all grunn til å anta at
Norge, som i 1940 var forblitt
uantastet, etter hvert ville ha
søkt nærmere til det i styrke
økende Sverige og hatt sitt eget
nøytralitetsvern i funksjonsdyk-
tig stand. Det ville da på krigens
senere stadier vært fåfengt å
spekulere i de skandinaviske
landsnøytralitetssvakhet. Colban
skyter meget over målet når han
skriver at Tyskland gjorde den
svenske regjering til et redskap
for sin angrepspolitikk mot Nor-
ge og Finnland.

Tyskland som fra 1942 av kun-
ne hatt interesse av å hindre en-
tente-transportene nord for
Nordkapp, ville ikke ha funnet
på å spandere sine svake sjø-
stridskrefter på denne oppgaven.
Det hadde måttet innskrenke seg
til herfor å bruke sine fly-kref-
ter, som hadde kunnet basere seg
på det finske Petsamo-området.
Finnene gikk, som bekjent, i 1941
under det trykket de kjente fra
Russland, mer en villig med ty-
skerne.

Vestmaktene hadde for sin of-
fensiv mot sentralmakten to lin-
jer: 1) fra England mot Nord-
Frankrike, 2) fra det østlige Mid-
delhav mot Balkan og Donau.
På grunn av sørfrentens store be-
tydning for slaverne, betydde
denne for entente-maktenes krig-
føring nå langt mer enn nordfron-
ten, navnlig dennes aller nordlig-
ste del. Vestmaktens prinsipale
forbindelse med Russland gikk
også over den Persiske bukt. En-
tentemaktene hadde nå ikke noe
større behov for noen felles be-
settelse av Nord-Norge lignende
deres besettelse av Persia. En ok-

de norske menn ofret livet for
hva de mente var Norges sak.

Men vi som ikke deler det of-
fisielle syn, — vi som ble satt
utenfor den gangen for 10 år si-
den — hvor står vi i dag?

Vi lever jo i dette landet, vi
har stort sett tilpasset oss dette
samfunnet igjen, og de fleste av
oss har også fått de borgerlige
rettigheter tilbake. Men fullgode
medlemmer av samfunnet er vi
vi først når vi føler som de andre
ved de nasjonale høytidsdager.
Hva følte vi egentlig nu, da na-
sjonen offisielt feiret?

Kanskje merker vi først riktig
ved en slik anledning at vi frem-
deles er utenfor, — at noe er
tatt fra oss, noe som vi kanskje
aldri får tilbake: følelsen av fel-
lesskapet med sitt folk, følelsen
av delaktighet i de samme sym-
boler og de samme historiske tra-
disjoner.

Vi er gjerne med på å minnes
dem som dengang villig ofret li-
vet for hva de mente var Norges
sak. Vi er gjerne med på å min-
nes i takknemlighet slutten på
den ulykkelige okkupasjon, og
gjeninnføring av normale for-
hold i landet.

Men vi har ikke kunnet være
med på å feire som en *gledesfest*
minnet om en begivenhet som
drev 15 millioner mennesker i
vår egen verdensdel bort fra hus
og hjem, — minnet om den be-

okkupasjon med vestmakt-tropper
alene skulle Russland ha motsatt
seg.

Det som Tyskland hadde inter-
esse av i nordområdet var å kon-
trollere inngangen til Østersjøen:
når Sverige var nøytralt, var
dette en forholdsvis lett oppga-
ve for Tyskland.

Colban har heller ikke kunnet
vise til et eneste vitnesbyrd
eller et eneste dokument, som
taler for at Tyskland hadde
noen selvstendig angreps-
hensikt overfor Norge eller
Sverige. Endog vinteren 1940
fortsatte Tyskland å oppfordre
Norge til høyere forsvarsbered-
skap. Det subvenerte det nor-
ske blad som hadde gjort Nor-
ges forsvarsberedskap til det helt
dominerende punkt i sitt pro-
gram. Av England ble Norge, så
vidt jeg vet, ikke rådet til å mo-
bilisere.

Da en fremmed makt vinteren
1940 ville angripe Norge for å
bruke det for sin krigføring, svik-
tet det norske styret.

Etter undersøkelseskommissjo-

Det var vi som representerte
den virkelige motstand mot ok-
kupantens inngrep i landets for-
valtning. Vi kunne i det minste
snakke med ham og forhandle
med ham, — vi kunne tross alle
påstander opptre med en viss
konstitusjonell myndighet, som
der ble tatt adskillig hensyn til.
— Hva oppnådde den såkalte
motstandsbevegelse? — bortsett
fra å nedkalle repressalier over
sivilbefolkningen og bringe en
rekke utmerkede nordmenn i kon-
sentrasjonsleirer og foran eksekus-
jonspelotonger? Okkupanten
skadet den i hvert fall ikke.

Disse uimotsigelige fakta har nu
i 10 år blitt tåkelagt med slag-
ordlignende påstander, som er
gjentatt og gjentatt, — i retts-
saler, fra talerstoler, fra preke-
stoler, i pressens lederspalter, i
Kringkastingen i skolen, i histo-
riebøker — og som er i ferd med
å bli den godkjente historiske
sannhet. Vi vet alle hvilke mu-
ligheter vi har for å hevde vårt

**Hvem har
ansvaret
for Norges tom-
me kirker?**

nens og Scharffenbergs avsløren-
de publikasjoner er det ikke mul-
lig å komme forbi den ting at ved
siden av vestmaktens i og for
seg legitime maktpolitikk var det
våre egne ledes uerfarehet med
hensyn til den slags politikk som
drog oss inn i krigen. Da ulyk-
ken var skjedd, måtte disse, for
ikke å miste sitt ansikt, legge
skylden på den *andre* krigføren-
de parten. Det var denne som ble
skurken i fortellingen. For dem
som hadde lokket oss — vestmak-
tene — var dette en ekstra tri-
umf.

Det ville vært det beste om
disse triste ting for alltid ble
overgitt til glemselen eller til en
saklig drøftelse av det ringe få-
tal som kjenner aktene.

De som nå — nesten til en inn-
ledning til tiårsmemnet om krigs-
ulykkens slutt — maner fram for
den brede offentlighet de uhyg-
gelige ukene før 9. april 1940 og
dermed provoserer fram ny dis-
kusjon og vitnesbyrd som hittil
har ligget i ro — gjør ikke lan-
det noen tjeneste.

Det skylder vi oss selv
og den overbevisning vi etter
mange anføtelser fant frem til
under okkupasjonen. Det skylder
vi våre barn — og det skylder vi
våre falne, som ofret livet for
hva de mente var Norges sak. Og
som nu skal glemmes og ties ut
av historien. De var ikke lands-
svikere. De var like gode nord-
menn som noen av dem som ble
hedret på 10 års dagen.

Dette er uforberdlig tale, sier
det offisielle Norge i dag. Intet
forstått og intet lært!

Vi krever sannhetens lys over
vår historie og over våre minne-
dager!

Når det har skjedd er vi villige
til både å lære og forstå — sam-
men med resten av folket.

HAFR.

Minnestunden og de store ord

Forts. fra side 2

Men — når en først holder
seg dette for øye, er det de-
sto mer forstemmende å bli
vitne til at de døde blir be-
standig utnyttet i politisk
øyemed av dem som framfor
noen burde ha oppfordring
til å tre fram i korbuen og
bekjenne eget ansvar og
skyld.

— Igjen og igjen har vi i
disse dagene fått høre at det
ene og alene var «det tyske
overfall» — det uventede, ty-
ske overfall, som var skyld i
at landsmenn mistet livet. Så
enkelt, så greit, så liketil!
Ferdig med det! Ikke en ene-
ste av de mange fest-talere
gikk i sine «historiske» til-
bakeblikk lenger akterut enn
til natten til den 9. april. I de
nattetimene skaptet det he-
le. Og med den stunden som
utgangspunkt kunne de bol-
de talere ese seg — og tilhø-
rerne — opp i hån og hat mot
«de tyske overfallsmenn og
deres hjemlige hjelpere». Ja,
på mange hold forlot man
endog i sikker forvissning om
å ha hånd om hele opplegget,
det i 1945 nyskapte uttrykket
«landssvikere» og tok i ste-
det — hvesende og fresende
— til det ord som myndighe-

tene selv i hetzens verste tid
kviet seg for å bruke: «lands-
forredere».

Vel — det hele var behen-
dig uttenkt og behendig satt
i scene. Denne gang skulle
det for alle tider slås fast hva
som var svart og hva som var
hvitt. På snesevis av talerstol-
ler, ved bugnende festbord, i
presse og kringkasting, ryk-
ket de «rene» fram på bred
og ensrettet front. Det gjen-
sidige «nasjonale» forsik-
ringsselskap utfoldet seg som
aldri før. Og hele tiden gjemte
de som burde hatt anstendig-
het nok til å snakke om
egen skyld, seg bakom dem
som hadde gitt dem sin tro
og tillit og ut fra dette hadde
gitt sine liv. Man bygget seg
en beskyttende vold av de
døde. For å skjule sin egen
usselhet.

Så liketil er det allikevel
heldigvis ikke. Den kompakte
godtroenhet i dette land har
forlenget tatt til å slå sprek-
ker, og sprekken blir stadig
videre. På tross av all fest-
arrangering er det fler og
fler som har tatt til å mumle
de klassiske ord: «Men —
han har jo ingen ting på!»
Meget vet vi alt i dette øye-

blikk om det som virkelig
gikk for seg, og adskillig mer
skal de ansvarlige bli kon-
frontert med. Det skal ikke
lykkes dem å gjemme seg selv
og sine handlinger ved å
narkotisere folket.

Vi skal la de fest-rabiate få
lov å løpe linen ut i disse da-
gene. De skal få lov til å fry-
des ved den søte kløe. Men
etterpå skal de også komme
til å kjenne den sure svie. Vi
skal trekke forhenget til side
og vise den norske almenhe-
ten hva som gjemmer seg
bakom. Ikke minst skal den
få en orientering om hva
slags «nøytralitet» våre myn-
digheter overholdt — på
tross av den stolte erklæring
av 3. septbr. 1939. De ting —
som hittil har vært dekket
bak sju segl — skal få noen
hver til å sperre øynene opp.
Og da — da nytter det ikke
lenger å snu opp ned på det
som heter årsak og virkning.
Da skal man få årsakene pla-
sert der de hører hjemme. Og
virkningene også.

Da skal det ikke nytte len-
ger å leke gjemsel bak be-
hendige og svulmende fest-
taler! Og bak de dodes he-
der!

Helge Grønstad.